

Инж. Војислав МИЈУШКОВИЋ

О раду и задацима Пољопривредно-шумарске Коморе Црне Горе*

Другови посланици,

Како је годишњи извјештај о раду Пољопривредно-шумарске коморе детаљно обухватио активност Коморе и њених органа у протеклом периоду, то смо стали на становиште да нема нарочите потребе да се посебно осврћемо кроз ово излагање на тај период, него је корисније да се обухвате неки актуелнији проблеми из садашњег рада ове организације, тим прије што је извјештај благовремено достављен на увид свим посланицима.

Што се тиче самог извјештаја, он обухвата период од двије године, за разлику од извјештаја осталих комора јер је и скупштина одржана за тај период. Кроз извјештај су конкретно приказане најзначајније акције и мјере које су предузимане у том међувремену. Очигледно је да се на појединим пољопривредним гранама предузимало много више разних мјера и акција, јер су тако и оријентисана расположива средства како савезна тако и републичка. У односу на обим потреба наше заостале пољопривредне производње расположива средства су била исувише мала, тако да је низ неопходних мјера морао изостати.

Средства су, у првом реду, оријентисана на неке најакутније проблеме наше пољопривреде, који ће се рјешавати у наредној години, а за неке акције, обзиром на њихов обим и карактер, можда и дуже. У области ратарства, посебна пажња била је посвећена питању пропагирања шире примјене минералних ђубрива. Сматрамо да се овако пропагирање врло позитивно одразило код произвођача, тако да је употреба ових данас знатно повећана. Према подацима којима располажемо, примјена минералних ђубрива по 1 ха оранице у 1957 години износила је свега 6 кгр. док у 1959 години овај ће се износ повећати на 20 кгр. Ово наравно

* Извјештај поднесен Народној Скупштини Црне Горе на засиједану 29-ХИ-1958 године.

није задовољавајуће, али је, обзиром на прилике и услове код нас, свакако знатан успјех.

Поред тога, главна пажња у овој грани производње посвећена је питању увођења високоприносних италијанских сората пшенице и хибридног кукуруза. Огледи са овим пшеницама који су били постављени прошле године на ширем подручју, показали су гдје и са којим сортама треба ићи у сјетви код нас, тако да се ове године са њеном сјетвом отишло шире, на површини од око 500 ха и са сигурнијим предвиђањима, уколико се примијени одговарајућа агротехника.

Нешто слично је и са хибридним кукурузом, који би ове године у Црној Гори требало сјати на површини од око 2.000 ха за коју сврху ће се обезбиједити, преко савезне службе, потребне количине сјемења.

Благовремено смо за ову акцију предузели потребне мјере и заинтересовали пољопривредне произвођаче, те се надамо да ћемо овај план успјешно завршити.

Ради проширења сјетве крмног биља регресирали смо знатне количине сјемења, тако да се омогућила произвођачима набавка, нарочито дџерке, по повољним цијенама.

Ово је регресирање остварено преко Сјеменског предузећа које је средином ове године ликвидирано, а његова дјелатност пренесена на Пословни савез у Титограду, а дјелимично и на остале пословне савезе. Оваквом праксом регреса сјемења за извјестан број култура које су од посебног значаја за даље унапређење пољопривреде код нас, требало би свакако и даље наставити.

Исто тако, посебну пажњу треба посветити производњи поврћа, нарочито раног, у циљу правилног и благовременог снабдијевања тржишта, посебно у околини већих потрошачких центара, како би се избјегло набављање овог из других република по много неповољнијим условима, обзиром на велику удаљеност и врло слабе комуникације. За производњу поврћа треба користити, у првом реду, она подручја у којима то предодређују климатски и земљишни фактори, а поред тога имају изграђени систем за наводњавање.

Иако наша Република није у пољопривредом смислу житородно равничарско подручје, ипак се преко 30% ораничних површина може обрађивати механизованим путем, те би требало настојати да се ове површине и обезбиједи у погледу обраде путем механизације. Како се за ову сврху дају, из оквира средстава федерације, огромне могућности, то би их требало користити и набавити потребан број трактора и прикључних машина.

Што се тиче воћарско-виноградарске производње код нас, њој се досада није посвећивала одговарајућа пажња, тако да се код тога није постигао ефекат, који би се, уз одговарајућа улагања, могао добити, обзиром на изванредно повољне услове за

развитак ovih značajnih poljoprivrednih grana. Do ovakvog stava je došlo djelimično zbog toga što se nijesu mogla naći potrebna sredstva za investiranje, a iz sredstava opšteg investicionog fonda i drugih izvora federacije planски je dat prioritet rješeuju питања житарица и, донекле, сточарства.

Скромним средствима којима је располагала Република узели смо у рјешавање једно од најосновнијих питања из ове области, од чијега правовременог и успјешног рјешења зависи цјелокупни успјех ове двије гране.

Наиме, из средстава Републичког фонда организована је одговарајућа расадничка производња на површини од преко 50 ха, која би требала да у потпуности обезбиједи све наше потребе у садном материјалу. Ова производња је повјерена одговарајућим научно-истраживачким установама које треба да ову производњу усмјере према постављеној рејонизацији као и захтјевима најинтензивнијег узгоја.

Како се предвиђа, у овој години ће бити знатно повећане могућности за подизање нових капацитета код ове производње из средстава федерације, те би, ради благовременог укључивања у овај програм, требало извршити све потребне припреме како у погледу израде одговарајућих пројеката, тако и у погледу обезбјеђења садног материјала, избора коњукурних врста и сората, одредити најприкладније локације према природним условима рејона и према томе одредити ширину ове акције, односно величину капацитета које треба овим обухватити.

Да би се ова замашна и врло деликатна производња успјешно реализовала, неопходно је донијети низ одговарајућих законских прописа који би регулисали ову материју.

Како сточарска производња код нас, поготову у једном дијелу Републике, претставља водећу полjoprивредну грану, то је њој, кроз разне видове, и посвећивана посебна пажња.

Осим тога, у оним рејонима и код ових газдинстава, нарочито на социјалистичком сектору, гдје је ова производња као допунска, или помоћна грана производње, она је добрим дијелом због своје бројно мале заступљености, екстензивног узгоја и ниске продуктивности постала објективна кочница за интензивнији развој полjoprивреде у том подручју. По нашем мишљењу, у оваквим случајевима требало би, у првом реду, ићи на знатно повећање броја грла продуктивне стоке и, упоредо са тим, радити на селекцији и квалитетном побољшању, док у сточарским рејонима, гдје је ова грана водећа, треба што потпуније и што брже радити на подизању квалитативних својстава нашег екстензивног сточарства. Осим тога, у равничарским подручјима треба брже и смјелије уводити продуктивније расе стоке, у ком правцу се нешто већ и започело радити. Руководи се углавном тим принципима, наша Секција за сточарство је у том правцу и оријентисала свој рад.

Прихватајући општејугословенску акцију меринизације оваца, ми смо прошле године ишли са малим бројем грла, јер је требало савладати конзервативизам самих произвођача, а донекле и дјелимичан отпор пољопривредних стручњака, у погледу обима ове акције.

Међутим, ове године је од почетка руковођено по утврђеном плану, тако да је акција превазишла очекиване резултате, и отворила далеко шире могућности и бољу перспективу. Мора се код овога истаћи велика помоћ свих друштвених фактора који су били заинтересовани за извођење ове акције, те резултати нијесу изостали.

Упоредо са извођењем ове акције, приступили смо рјешавању једног од најзначајнијих и најобимнијих проблема из области наше пољопривреде, а то је мелиорацији ливада и пашњака. Средствима Републичког фонда за унапређење пољопривреде постављена је широка мрежа огледа, а дјелимично и ширих површинских захвата на социјалистичком сектору, како би се прикупила потребна практична искуства на основу којих би се могло приступити овом проблему са проученом научном основом, како би се у потпуности ријешило, јер од његовог успјешног рјешења зависи, добрим дијелом, и општи успјех пољопривредне производње у Црној Гори, обзиром на огромна пространства планинских ливада и пашњака код нас. Осим тога овај проблем је утолико акутнији и тражи цјеловитије рјешење што су у главним рејонима на велим површинама пашњаци подложени дејству природних фактора, који их увелико еродирају и онеспособљавају за производњу. Како су у извјештаном дијелу детаљно обрађене остале акције и мјере предузимане у овој грани производње, сматрамо да нема потребе то поново истицати, само мислимо да би питању организовања научно-истраживачке службе у овој области требало приступити што брже и темељније, јер увођењем многих нових мјера, као напримјер: меринизација оваца, вјештачко осјеменавање крива, мелиорација ливада и пашњака, увођење нових раса стоке и сл. све то намеће свестрано научно праћење, како би се све ове мјере спроводиле на бази принципа савремене пољопривредне науке, а то садашњом организацијом није обезбијеђено, па једног дана може бити озбиљна кочница интензивног рада у овој области. Исто тако, треба благовремено ријешити и код ове гране питање производње квалитетног материјала за обнову стада, како не би били увијек упућени искључиво на увоз са стране, што никад не гарантује ни добар квалитет нити, пак оправдан финансиски ефекат.

Што се тиче шумарства као привредне гране, и тамо постоји низ проблема које би требало ријешити, а што је добрим дијелом везано за знатна материјална улагања. Осим тога, може се издвојити, као најпримарније, доношење закона о шумама који треба да регулише многобројна питања из области управљања и

заштите шума, као и питања инспекционе службе у Републици. Закон о уређењу бујица и заштити земљишта од ерозије такође чека рјешење те би требало у наредној години предузети мјере за његово доношење. Исто тако треба донијети прописе о националним парковима, њиховим органима управљања, начину коришћења и сл. чиме би се у многоме помогло правилнијем раду у њима.

Нужно је ријешити питања отплате приспјелих ануитета код шумских газдинстава на зајмове узете за изградњу шумских путева ради отварања нових шумских комплекса у циљу снабдијевања дрвне индустрије сировинама.

Посебно се издваја проблем кадрова који данас раде у шумарству. Мали број стручњака ни изблиза не задовољава потребе ове гране, тим прије што је број газдинстава знатно повећан, а лугарски кадар је изразито слаб и неспособан за вршење одговарајућих дужности, гдје треба много више стручног знања.

Зато би овом бројном кадру који износи преко 300 људи требало посветити потребну пажњу.

Организација научне службе у области шумарства код нас је врло актуелно питање, обзиром да ће се изградња зграде Института завршити у току 1959 године. За њен нормалан рад поставља се питање обезбјеђења потребног кадра и опреме.

Што се тиче рада саме Секције за шумарство, он је усмјерен у овој години на пружање помоћи газдинствима, расподјели и контроли утрошка средстава Републичког фонда за шумарство и другим текућим проблемима. Како је ова секција тек ове године добила одговарајућег стручњака то ће се њен рад убудуће оријентисати на пружање што веће помоћи нашим шумско-привредним организацијама.

Овако летимичан осврт на неке основне проблеме у појединим гранама производње има за циљ да скрене пажњу одговорних фактора, у циљу њиховог рјешења. Исто тако да се закључити из поднијетог извјештаја о раду Коморе, да је она своју главну дјелатност усмјерила баш на те проблеме, а и убудуће ће основа њеног рада бити баш ово.

Поред тога сматрамо да треба дати кратак осврт и на нека друга питања из рада ове Коморе.

Доношењем Закона о удруживању у привреди почетком ове године положај и улога Коморе су знатно побољшани, само се и ту јављају извјесне потешкоће које су можда потенциране нашим специфичним околностима.

Напримјер, одредбама Закона код ове Коморе обавезно се учлањују као у матичну Комору пословни савези, док земљорадничке задруге не, већ само на бази добровољности због тога имамо знатних потешкоћа. Ако се једна задруга бави трговинском дјелатношћу, онда је она по природи пословања обавезни члан трговинске коморе, док пољопривредне није, иако је свакој задрузи пољопривреда основна дјелатност, без обзира на обим

заступљености. Самим тим, доношење закључака Коморе, спровођење општих акција и друго не обавезује све задруге, те самим тим и отежава cjеловитост и комплексност у предузимању појединих мјера. Осим тога, код неразвијености наших пословних савеза, и слабе економске моћи осталих чланица, долази се до потешкоће у вези са финансирањем тако да је ова Комора данас, и поред њене неопходности, за одговарајуће организације упућена на финансирање пртем дотације из Буџета Републике, а то је скопчано са знатним тешкоћама, а у принципу и није у складу са духом закона и његовим интенцијама о самоуправи и самофинансирању ових органа. Ми ово сматрамо приличном потешкоћом, мада знамо да се она не може регулисати прописима Републике, али је истичемо ради тога да се са њом упознате.

Што се тиче сарадње Коморе са осталим републичким пољопривредним службама, ми сматрамо да је она сасвим добра и постављена онако како је то највише захтијевао општи интерес службе. Исто тако, сарадња Коморе са чланицама била је добра, тако да је она преко својих органа управљања и стручних секција помагала њихов рад и водила углавном општу службу оперативе у пољопривреди и шумарству наше Републике.

Што се тиче сарадње са осталим коморама, она није нарочито развијена, поготову са трговинском, гдје би ова сарадња могла бити много обимнија и од обостране користи, нарочито по питању проблема тржишта пољопривредних производа. Исто тако сматрамо да је сарадња са матичним Савезом комора ФНРЈ могла бити свестранија, јер ова Комора, као нижестепена, требало је свакако да добије више помоћи, обзиром на веће проблеме наше пољопривреде, заосталост, необезбијеђеност кадрова и сл.

Што се тиче сарадње са Вијећем произвођача наше Скупштине и Извршним вијећем, она је сада нешто боља него раније, јер су њихови претставници укључени у органе управљања Коморе; но, и ова сарадња би могла бити још шира и потпунија.

Комора је у оквиру своје дјелатности преузела од прошле године и послове шумарства као и руковођење Републичким фондима за унапређење пољопривреде, шумарства и рибарства. Средства ових фондова у овој години су износила око 200 милиона динара, тако да је ионако малобројни административни и стручни апарат Коморе био на тим пословима прилично ангажован, тим више што је углавном код cjелокупне расподеле ових средстава и њихове правилне намјене требало обезбиједити максимално учешће што већег броја претставника произвођачких организација и самих органа државне управе. Код оваквог обима пословања у овој Комори, намеће се као неопходно повећање броја кадрова и пословних просторија. Осим тога, ако би се ишло за тим, а што би по нашем мишљењу било једино правилно, да се Комора оспособи као републички оперативни и инфраструктивни орган, који би координирао и пружио директну помоћ произво-

Ћачким организацијама у спровођењу појединих програма у живот и правилном утрошку друштвених средстава која ће се улагати код нас у знатно већем опсегу, онда би у том смислу и требало оспособити једну републичку институцију, а то би по нашем мишљењу требало да буде баш ова Комора.

Како је ових дана формиран при Савезу комора, Савезни савјетодавни центар који би по некој аналогји требало да има сличну организацију у републикама, при републичким коморама, а овај би имао за задатак да свеобухватно преузме на себе службу једне савремене пропаганде у пољопривреди, користећи сва савремена достигнућа у овој области и стављајући их нашим произвођачима на употребу и коришћење, па би тим више оваква институција захтијевала за то одговарајуће услове, материјалне, кадровске и друге, те би се овим проблемом требало благовремено позабавити.

Све напред изложено имало је за циљ да Вас у најкраћим цртама информисе о стању, раду и претстојећим задацима ове институције, која би, кад ће се за то оспособила, могла да одигра значајну улогу у даљем унапређењу пољопривреде и шумарства код нас.